

אלוף בצלות ואלוף שום

ח"נ ביאליק

(בדיחה עממית בחרוזים)

א

בן אחד המלכים יצא בארץ לשוטו, / למען אסוף
חכמה ודעת ולשימן אל-יִלְקוּטוֹ, / כִּדְת לְכָל-בְּנֵי-
הַמְּלָכִים, / הַשְּׁלָמִים וְהַטּוֹבִים וְהַמְּבֹרָכִים, / וַיַּעֲבֹר
בֶּן-הַמֶּלֶךְ בְּכָל-חֶמֶשׁ הַיְּבָשׁוֹת, / וַיִּתֵּר אֶת-הָאֲרָצוֹת
הַיְּשָׁנוֹת וְהַחֲדָשׁוֹת, / וַיִּקְרַע אֶת-כָּל-שִׁבְעַת הַיָּמִים, /
וַיִּצְלַח אֶת-כָּל-הַנְּהָרוֹת וְאֶת כָּל-הָאֲגָמִים, / וְגַם אֶל-
הָאֵיִם הַרְחֻקִים הִגִּיעַ, / וְעַד מַעְבַּר לְהַרֵי הַחֹשֶׁךְ
הַבְּקִיעַ, / וַיִּדְרֹךְ בְּנַעְלָיו צִיּוֹת וְאֲרָץ תְּלָאוּבוֹת, /
וַיֵּאֲסֹף חֲכָמָה וְדַעַת כְּאֲסֹף בִּיצִים עֲזוּבוֹת, / לֹא הֵנִיחַ
קִטְנָה וְגִדּוּלָה אֲשֶׁר לֹא-אֲסֹף, / וַיִּחַכֵּם וַיִּשְׁכַּל מֵהֵימָן
וּמֵאֲסֹף, / וּמֵדֵי צֵאתוֹ וּמֵדֵי בָאוֹ, / דִּבֶּר בְּחֲכָמָה עַל-
עוֹלָם וּמְלָאוֹ, / וַיְהִי חֲכָם בַּיּוֹם וְחָכַם בַּלַּיְלָה, / וַיִּדַע
מֵה-לְמַטָּה וּמֵה לְמַעְלָה, / מֵה לְפָנָיִם וּמֵה לְאַחֹרַי, /
וּלְהַבְדִּיל בֵּין-הַלְבָּן וּבֵין הַשְּׁחוֹר, / בֵּין חֲמוֹר בֶּן-
אֲתוֹנוֹת וּבֵין חֲמֵר-מֶרֶת, / וּבֵין יַיִנוֹת קַפְרִיסִין וּבֵין
מִימֵי פֶרֶת, / סוֹף דְּבַר, בְּחוֹר בֶּן-חֵיל וּבֶן פֶּרֶת!

ב

וַיְהִי בַמְּלֶאכֶת שִׁבְעָה שְׁבוּעוֹת לְצֵאתוֹ, / וַיִּמְלֹךְ עָלָיו
לְבוֹ לְשׁוּב אֶל-בֵּיתוֹ, / כִּי כָבֵד מְלֹא בְּחֲכָמָה כְּרָסוֹ, /
מִשָּׂא כְבֵד מִשָּׂאתוֹ, / וְכָל-הָאֲמִתְחוֹת וְכָל-הַצַּקְלוֹנוֹת /
מִלְּאוֹ מִשְׁבַּע הַחֲכָמוֹת וּמִשְׁבַּעֵים הַלְּשׁוֹנוֹת, / וַיִּצֹו בֶּן-
הַמֶּלֶךְ לְצַר כָּלָיו, / וְהִנֵּה-זֶה בָּא הַמַּגִּיד וַיֹּאמֶר אֵלָיו:

"אֲדוֹנָי בֶּן-הַמֶּלֶךְ הִנְחַמְד וְהִנְעִים! / שְׁמַעְתִּי כִי-יָשׁ
בְּעוֹלָם אֵי-פְלָאִים, / לֹא-שָׁזַפְתוּ עֵין בֶּן-מֶלֶךְ מֵעוֹדוֹ, /
וְאָמַר: אֲגִלָּה אֲזַן רוֹמְמוֹת כְּבוֹדוֹ, / אוֹלֵי יְהִי עִם-לִבִּי
הַדֶּר-תִּפְאַרְתּוֹ, / וְסִרְתָּ אֶל-הָאֵי וְחִקְרָתוֹ. / הֵן אֵי-
פְלָאִים הָאֵי וְאִישׁ לֹא-חִקְרוֹ, / וְלֹא דִרְכָה רַגְלֵ בֶּן-מֶלֶךְ
עֲפָרוֹ, / וּמִי יוֹדַע אֶת-הַחֲתוּם עוֹד בְּאוֹצְרוֹ, / אוֹלֵי יְהִי
אֱלֹהִים עִמָּךְ, / לְהַשְׁגִּיא פְעֶלְךָ וּלְהַגְדִּיל שְׁמָךְ, / וּמִצָּאת

שם את-הימים או את-האחים."

ויאמר בן-המלך: דברוך טובים ונכחים!

בו ביום ובשעה ההיא / שכר לו בן-המלך אני /
וירד הוא וכל-הכבדה עמו אל-האי.

ג

ויהי בעלות בן-המלך אל-היבשה, / וישתומם
כי לא-מצא כל-חדשה, / זולתי כי-נפלים מעט אנשי-
האי במינם: / ימינם שמאלם ושמאלם ימינם, /
ותמולם מחרתם ומחרתם תמולם, / ולילם יומם ויומם
לילם, / מרבעם עגל ומרבע עגולם, / והפוך נצב
בביתם הסלם, / ועץ יערם גדל מנופו, / ותחלת מנינם
מסופו. / ויזעף בן-המלך וינע בכתפו, / ויאמר: על-מה
חרדתי אפוא, / ואניע עצמותי עד הלם? – / אך שקר-
לי האיש ויחלם חלום!

עודנו זעף ופרתמים גדולים ורבים / חרדו
לקראתו בכרכרות ובצבים, / בסוסים, בפרדים
ובשנהבים, / ומקהלות נוגנים עם-שרים / רוכבים
לפניהם על-שבעים עירים, / וכלי-זמר בימינם
ובשמאלם / מרעימים נוראות בקולם, / מסוף העולם
ועד-סוף העולם, / והשוטרים בוקעים בעם וקוראים:
שימו רוח! – / עם יודעי תרועה מזה ומזה והם
בתוך; / ויוליכו את-בן-המלך הארמונה אל-הזבח, /
אשר הכין מלך האי לאורח הבא, / סעדה גדולה
ורבה, / אחד מששים בעולם הבא.

הוא בא הארמונה ומלך האי הופיע, / וימלא
את-יד-האורח בגביע; / ויהי אך-טעם מדם-הענב /
ותיפקחנה עיניו, / וירא את-שלחן המלך ואת-
הסעדה, / את-כל-התכונה הרבה ואת כל-הכבדה: /
בשר ודגים וכל-מטעמים, / דגי נהרות ודגת ימים, /
צאצאי קישון ופישון ואוקינוס: / פלמודה ועפיאן
ואוקנוס, / שפרנון וקברנון וצלפח, – / אך כל-דג
אמתים וטפח, / ועין-הרטב כעין-הפטדה והנפך; /
ובשר-תאווה, בשרים מבשרים שונים: / שלוים ויונים
ופסיונים, / נא וצלי-אש ומבשל בחלב צפרים, /

ועגל-רעי ומריא ואלית כרים. / אין שלחן המלך
חסר מאומה, / גם-קרקבן של-צפיר דניאל ולשון
פרה אדמה, / מלבד לחם חמדות, עוגות ורקינים, /
מקלעות חלות בכרכם ובצמוקים, / צפיות בדבש
ואספוגים מתוקים, / ומלבד צבי ואיל ויחמור
ודישון, / וינות עתיקים מימות אדם הראשון, /
מיקבו של-לוט ומגתו של-נח – / וישבו לאכל ולשתות
ולשמח.

ד

ויהי אחרי אכלם ואחרי שתה, / ומלך האי
וכל-עדתו / יושבים את-אורחם הנעלה במסבם, /
מתעטשים מריח קטרת ומטיבים לבם, / ועיני כלם
חצין עצומות / מנעימות שבע ומשבע נעימות, /
ויתעטש המלך וישאל את-אורחו כנימוס:

"הגידה-לי, אורחי ובן אחי! / הן חכם אתה
מאיתן האזרחי / וחכך יטעם כל-טעם, – / הערבה לך
ארוחתי הפעם?"

ויזכר בן-המלך גם הוא ויען / במתק שפתים
ובענות נעים:

"אדוני, אבי ומלכי! / מי-אנכי הדל כפי- / תשים
במשיבי טעם חלקי. / חי-נפשי אם-ידעתי בכל-מדינה
ופלך / מטעמים כמטעמי אדוני המלך. / כלם ממתקים
ומעדנים כלם, / אין-בם כל-סלף; אפס... ואולם..."

גמגם בן-המלך ויהי כחמור העולה בסלם. / אין
זאת כפי-אם-ירא או בוש. / והמלך חכה לסוף פסוק
עד-בוש, / וירא כפי-אין סוף – וינד ראש, / ויאמר
במרירות. ופניו לענה וראש:

"ואולם? ואולם?"

ובן-המלך התגבר / ויכל לדבר:

"ואולם באכלי את-הצלי, / רגע אחד נדמה-לי, /
כאלו הוא חסר תבל מן-התבלים, / ואשאל את-טבחי
ויאמר: בצ... בצ... בצלים!"

ולא הבינו המלך ופרתמיו מה-שחו, / כי לא-גדל

האי את-הבצל ולא-הצמיחו, / ואיש מהם לא-ידע מה-
מראהו ומה-טעמו וריחו, / ויאמרו אך התעטש בן-
המלך – ויתעטשו גם-המה / עטישה שיש-בה מן-הא-
השאלה והא-התמה:

"הבץ... הבץ... הבצלים?!"

ולא ידע בן-המלך מה הפליאה והתמיהה, /
ויתעטש בדגש חזק ובהא הידיעה, / פעם ושתיים
ושלישיה:

"הבץ... הבץ... הבצלים!!!"

ויתמהו הפרתמים איש אל-רעהו, / והמלך שב
וישאלהו:

"הזכרת אם-דברת? / ומה הבצלים האלה אשר
אמרת?"

אך הגה את-השם באותיותיו – וחטמו נעוה, /
וכל-חטמי הפרתמים התאוו תאוה, / ויתעטשו ויזוררו
שלש רגלים, / מריח הקטרת והבשמים ומה-

בץ... בץ... בצלים!!!

ויזורר בן-המלך גם-הוא ויאמר:

"ישגה מלכי כארז ויפרח כתמר! / הלא אתה
קפת המדע ואסם הבינה, / ואיך לא-תדע את-הבצל
ירק הגנה, / והוא פרי מפרי האדמה, / ידעהו כל-עבד
וכל-אמה, / פרי עז ומר ואכזרי, מבני חריף למשפחת
מררי, / עודנו באבו ילבש מכנסים, / עומד על-ראשו
ורגליו לשמים, / כמתהדר: 'ראו, כמה גדולים מעשי /
וכמה ירקים מכנסי!' / ובגמלו יצא בתכריך זהבו, /
והנחש מקנן בלבבו, ובשרו פצלות פצלות לבנות /
כמעשי הכתנות בתוך הכתנות, / מהן לבנות כלן
ומהן לבנות ותכלת, / וטעמו כטעם החלבנה
והשחלת, / כל-אוכלו חי יצעק: הושענא! / מר-לי מר,
הרוני לענה! – / והמפשיטו והמפלחו דמע תדמע
עינו; / על-כן לא-יאכלוהו השועים בעינו, / כיי-מאכל
דמעה לאביוניהם יתנוהו, / הם בפתם על-מורו
יאכלוהו. / ואשר יאכלנו חי לתאבון ולכסף, / יאכל
ממנו כזית ואל יוסף, / פן-יעמד טעמו בפיו וריחו לא-

יאסף. / ואולם חי-מלכי אם-יש כבצל בכל-הירק /
נותן טעם לשבח במרק, / וכי יתן ממנו בצלי אש – /
וערב הצלי על-אחת שש; / כי כן משפט הפרי הזה
וכן דתו: / מר הוא בחייו ומתוק במיתתו. / ועתה אם-
טובה ארצי בעיניך לטעם מפריה, / יצו אדוני המלך
ועשה טבחי את-הבריה, / צלי-קדרה וצלי-אש
וגחלים, / מתבל ומפלפל ובצל מבצל בבצלים, /
וברית אתי לחם הלילה, / אתה וכל-שרי המעלה; / כי
בהצטידי לדרך צויתי על הפרי הזה לקחתו, / והיה
עם-טבחי ועשהו למלאכתו, / וגם הנה הוא
באמתחתו. / אל-נא ישיב אפוא המלך את-פני, /
וטעמת הערב הזה מעט מעדני, / והיה אם-תכשר
ברוטי לפניך – והכשרת, / ואם-תנער ממנה כפוך –
ונערת."

ויאמר המלך: כן תעשה כאשר דיברת.

ה

ויהי בערב בשקט המון קריה, / והמלך ופרתמיו
ישבו לאכל את-הבריה, / אשר הכין לכבודם בן-המלך
האורח: / גדי מקלס וטלה-חלב ועפר רך ומח, / כלם
צלי מבצל ומבשם מעשה רוקח, / מתבוססים בשמן
זהב רותח, / ופרורי בצל דקים שקופים אטומים, /
צרוכי אש ואדמדמים-חומים, / זרועים על-הצלי
כגרגרי אלגמים / ומרמזים ליצר האכילה באלף עיני
ערומים / ותובעים בלי לשון ודבר שפתים / את-החך
ואת-בית-הבליעה ואת-השנים / ואת-הקבה ואת-
הלחיים. / וכדי יין ומזקי עסיסים / מגפני אספמיה
ואשכלות איטליה וקפריסין / עומדים על-פני-השלחן
בתוך / ככהנים על-דוכנם בברכת הזבח / ומשקרים
לבטן: באי ואריך!

וישאו הקרואים את-עיניהם / ויראו את-המושם
לפניהם, / ויבא באפם ריח צלי-הניחוח, / ויאחזם
הבלמוס וילכו שבי בלי-כח, / ולא-מצאה עוד בטנם
מנוח, / ויעיטו אל-המטעמים כעיט אל-הפגרים /
ויקרעום וישסעום לעשרה גזרים, / נקר במזלג
ועבר ושוב בין-הבתרים, / גזר על-ימין ואכל על-

שְׂמַאל, / אִין-אִמֵר וְאִין-דְּבָרִים זֹלְתִי קוּל: / קוּל לְסֵת
לוּעֵסֵת וְקוּל שֵׁן גּוּרְסֵת, / קוּל כּוּס וְצֻנְצֻנֵת נוּצְצֵת
וּמְכֻסְכֻסֵת, / קוּל מְזֻלַג מְנַקֵר וְשֻׁכִין קוּרְצֵת / וְקוּל
שִׁפָּה מוּצְצֵת וּמִתְמַצְמֵצֵת; / כִּי אֲכַן בָּאוּ הַמְטַעְמִים
כְּשִׁמֵן בְּעֻצְמוֹתָם / וַיֹּאמְרוּ: לֹא-נִשׁוּב עַל-כְּלוֹתָם!
/ וְהַפִּיקוֹת אֲשֶׁר בְּגִרְגְרוֹתָם – / רְצוּא וְשׁוּב, עַלֶּה וּרְדֵת /
כְּמַרוּצֵת הָעֶכְבָּרִים אֲשֶׁר בְּמַלְכָּדֵת. / וְלֹא-חֲשָׁכוּ נִפְשָׁם
מֵעֵמֶל וַיִּגִיעָה, / וַיַּעֲבִידוּ בְּפֶרֶךְ אֶת-בֵּית-הַבְּלִיעָה, /
עַד-אֲשֶׁר-זָרְחוּ פְּנִינֵי זַעֵה עַל-הַקְּרַחֲת, / וַיִּאֲנְחוּ מִשְׁפַּע
תַּעֲנוּג וְנַחֲת, / וַיְהִי פֶה אֶחָד וְשִׁפָּה אַחַת, / לֵאמֹר:
כְּפֶתוֹר וְפֶרַח, כְּפֶתוֹר וְפֶרַח! / לֹא-בָא כְּבִשָׁם הַזֶּה מִימֵי
תֶרַח!

וַיִּרְא בֶן-הַמֶּלֶךְ כִּי-עָרְבָה הַבְּרִיָּה, / וַיִּלְבֹּשׁ עֵז
וַיְגִבּוּרָה כְּשִׁרְיָה, / וַיַּעַר אֶל-פִּי מִן-הָאָדָם הָאָדָם
הָאִיטְלָקִי, / וַיִּקְרָא: כּוּס-יִשׁוּעוֹת לְחַיֵּי אָדוֹנִי וּמַלְכִּי!
/ הִנֵּה כְּבִדְנִי הַמֶּלֶךְ נִגְדָה-נָא לְכָל-עַמּוֹ / וַיִּטַּעַם מִפְּרִי
אֶרֶצִי וְגַם רָצָה אֶת-טַעְמוֹ, / וְעַתָּה אוֹלֵי יִתְאוּ הַמֶּלֶךְ גַּם
לְרֵאוֹתוֹ, / בְּצֹל חַי וְתַמִּים בְּמַלְבוּשָׁיו כִּהְיוֹתוֹ, / יֵצֵא
מִפִּי דְבַר וְצוֹיִתִּי כְּרָגַע לְהַבִּיא / מִן-הָאֲמַתְחַת אֲשֶׁר
בְּמִזְוֵי / מֵלֵא הַטָּנָא מִפְּרִי-זֶהְבִּי; / כִּי חַי-נִפְשָׁךְ, מַלְכִּי
אֲבִי! / אִם-לֹא כְּטוֹב טַעְמוֹ בְּצֹלֵי כֵן נִאֻוָּה מִרְאֵהוּ, /
וְאַתָּה אַךְ-תַּעֲרִיף עֵינֶיךָ בּוֹ – וְתַחֲמַדְהוּ, / וְאִם לְבָךְ טוֹב
אֵלַי וְהִרְחַחְתוּ מִנְחָה / מִיַּד-עַבְדְּךָ וּבִנְךָ, / מִנְחַת זְכָרוֹן
מִזְמַרְת אֶרֶצִי וְטוֹבָה, / וְהִיָּה לְךָ לְמֵאֲכָל וְזָרְעוֹ לְתַנּוּבָה.
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: יוּבָא.

ו

אֲזִי יִדְלַג הָעֶבֶד כְּעַפָּר הָאֵילִים / לְהַבִּיא בְּדַבַּר בֶּן-
הַמֶּלֶךְ מִן-הַבְּצָלִים, / וַיִּרְם מִן-הַצִּידָה אֲשֶׁר בְּמִזְוָה /
כָּל-בְּחֹר בְּבְצָלִים וְכָל-נְחַמַד וְנִאֻוָּה, / וַיִּתְּנֵם אֶל-טָנָא
זֶהָב וַיִּבָּא, / וַיִּשְׁטַחֵם עַל-הַמְרָבֵד שֹׁטַח / לְרַגְלֵי הַמֶּלֶךְ
שִׁי רִיחַ נִיחוּחַ.

וְהַמֶּלֶךְ וּפְרַתְמִיו רָאוּ אֶת-הַבְּצָלִים בְּמַעֲלֵי זֶהְבִּים, /
וַיִּשְׁתּוּמְמוּ עַל-הַמְרָאָה וַיִּפַּג לְבָבָם, / וַיִּרְיִמוּ אִישׁ בְּצֹל
וַיִּתְּבוּנְנוּ, / וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אֲחִיו: מִן הוּא? / כִּי מַעוֹלָם

לא-ראו פרי-הדר כמהו / ולא-ידעו מה-הוא, / ויניעו ראש וישרקו ויתמהו.

ושם בתוך הפרתמים ישיש אחד היה, / ישיש ממחה וחכים ובקי בהטיה, / בטנו אוצר בלום וגרונו קבר, / ויקח בצל ויהפכהו מעבר אל-עבר, / וימששהו וימעכהו כה וכה בכפו, / ויריחהו אחת ושתיים באפו, / אחת בנחירו הימנית ואחת בנחירו השמאלית, / ויבחנהו בחינה דקה כבחן אתרוג או מהגלית, / וינסהו נסיון כפול ומשלש, / בשני זוגות משקפים ובשפופרת ובאגרוף מפלש, / ויפצלהו פצלות פצלות, / ויפשיטהו את-כל-השמלות, / ואחר לקקו בקצה-הלשון ויאמר בזהירות: / אכן יש-בו מן-המרירות שבחריפות ומן-החריפות שבמרירות, / ומן-הרך שבקשי ומן-הקשי שברך, / ומן-התוך שבקליפה ומן-הקליפה שבתוך, / ומזגו לא-קר ולא-חם ולא-יבש ולא-לח, / ועינו איננה כעין הבדלח, / וריחו איננו כריח הקנמון, / וטעמו לא כטעם הכמון, / ויצא מכלל-צנון ולא-בא עד-החזרת, / ולא-נמצא זכרו בפיטום הקטרת, / ולפי השערתי, השערת ממחה, / אין כמהו סגלה יפה לאצטומכא.

ויאמר בן-המלך אל-הממחה: / יברכך אלהים בשכבך ובקומך! / עתה ידעתי כי אין-כמוך חכים / חוקר לכל-תכלית ומבין בעניינים דקים, / ראה, כל-דבריך נכוחים וברורים / ומשפטך על-הבצלים משפט האורים. / כמעט עינך ראתם / ותבא עד-חקר תכונתם, / ותעמד בשתי הגלים על-סודם, / כי לך עין לא אדם, / וברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם!

ז

ומלך האי, יברך אלהים פעל ידיו, / קבל את-המנחה ויצו עליה את-עבדיו / לשימה למשמרת במבחר האסמים / עם-צורות המור וראשי הבשמים. / וממחרת היום קרא לשבעים חכמיו המחכמים, / ויאמר: אתם ראיתם את-הגמולה, / אשר גמל בן-המלך את-ארצנו וגבולה, / בהוסיפו פרי על-פריה ובהרבותו יבולה, / ועתה, דעו וראו מה-יעשה

לו יקר וגדלה, / ושמעו האיים וידעה הארץ כלה, / כי
אין-כמלככם נאמן לשלם שכר פעלה.

וזקן-החכמים, יועץ פלא כאחיתפל, / מחו
יורה כחץ ושכלו ברק במו-אפל, / אשר לו הבטן
המלאה ולו הקרחת, / מהר וינח אצבע על-הפדחת, /
וכהתבוננו כמו-רגע ויקרא פתאם בשמחה:

"יגדלך אלהים, אדוני המלך, וירוממך! / אנכי
טרם יגעתי – וראה זה מצאתי, / אין-זאת כי אם-
הופיע אלהים על-עצתי. / הנה הואל הואיל בן-
המלך הצעיר, נרו יזרח ויאיר / כשמש ביום בהיר, /
ויגש מתנובת ארצו ומפרי-גנו / פרי הדר וחדש
מלא-טנאו / מנחה לאדוני המלך ומתת – / ומנעוהו
מכבוד ולא-תחשב-לנו לחטאת? / כי-יעצתי: ישקל-
נא לבן-המלך על-פי-פעלו / אדרכמוני זהב מלא-
הטנא כמכסת פרו ומשקלו, / ונקל זאת בעיני –
ונתת בידו אגרת, / כי מעתה יקרא לו שם-כבוד
ותפארת, / לאמר: 'הוד רוממותו האלוף בצלות!' /
והיתה לו בארצו לעדה ולהתנצלות, / כי לא-שוטט
לריק ולא-אכל לחם עצלות; / ולך תהיה צדקה, כי
לא-שלחת אורחך ריקם, / את-מכבדיך תכבד ותשיב
שבעתים אל-חיקם. / זאת עצתי – ואלהים יצוה-לך
שלומו, / כי חכם אדוני המלך כשלמה, / ואנכי מה?
הלא רק פרעש בן-יומו, / מלחך עפר נעלי מלכי וכרעי
הדומו, / ברוך ומברך שם כבוד המלך ממקומו."

וטיטב בעיני המלך העצה, / ויעשנה בלב שלם
ובנפש חפצה, / ויתן לבן-המלך את-הזהב ואת-
האגרת, / וכבוד גדול עשה לו ותפארת, / וישלח
עד-הגבול בתפים ובמחולות, – / וכל-העם רואים את
הקולות!

ח

ויהי מקץ כך וכך ימים ושעות ורגעים ודקים /
(כי כן ימנו את-עתות בני-המלכים הענגים והרכים /
בצאתם למסעיהם במרחקים) / ובכן ויהי מקץ כך
וכך עתים לצאתו, / ובן-המלך שב בתרועה לביתו, /

והוא עמוס בחכמה ובתבונה ובכל-מסה / כדי-עשרים
צמדי בקר למשא, / ויעש משתה ויקרא לבני-המלכים
משכניו, / ובשבתם על-גביעים מלאים דם-ענב, / ספר
להם את-כל-היקר אשר ראו עיניו / באי הים ובכל-
ארצות מסעיו, / ואת-כל-פרשת קורותיו ופגעיו, /
ואת-כל-הבארות אשר מהן שאב / מלא דליו חכמה,
אחותו אשר אהב, / ואחרון אחרון – דבר הבצלים
והזהב.

ולמען דעת כל-האורחים הנחמדים, / כי לא-
מלא בן-המלך פיו קדים, / ויצו להביא את-שק-
האדרכמונים אל-האולם, וישטחם על-השלחן
לעיני הקרואים כלם / וימששום הקרואים ויאזינו
לצלצולם, / אחרי-כן קראו וישנו את-כתב-העדות, /
(ואם מרב סבא, לשונם התנהלה קצת בכבדות) /
ויראו כי אכן עשה בן-המלך גדולות, / ויריעו לעמתו
בקולי-קולות: / "יחי אלוף בצלות, כבוד והוד לו! /
הללוהו בגבורותיו, הללוהו כרב גדלו!"

ושם בתוך הקרואים במשתה היין / בן אחד
המלכים כמהו כאין, / כמעט לא-יראה לעין, / לא
תאר לו ולא הדר, אברך דל וצנום / אבל לבו ער
ושכלו לא-ינום, / וכשמעו דבר-הבצלים לא-מצא עוד
מנוח, / כי-נתקעו הדברים בלבו כמסמר במח, / וככל
אשר-הגה בם כן התאושש ויאמר: / הנה הביא זה
בבצליו זהב כחמר, / ולמה לא-אעשה גם-אני כמהו?
הבה אנסה דבר – אולי אוכל עשהו!

ויעש בסתר וישלח מלאכים חרש, לחקר באי-
הפלאים כל-דבר עד-שרש. / ומקץ ימים רבים אחרי
התמהמהם, / שבו המלאכים אל-ארצם ואל-עמם, /
ובפיהם לבן-המלך בשרת נחומים / לאמר: "באנו אל-
האי – והנה אין-בו שומים!"

וישמע בן-המלך ולא הגיד לאביו ולאמו / ויצא
אל-האי ומתי-סודו עמו.

ט

ויהי, ויהי, ויהי / כבוא בן-המלך אל-האי –

פה יקרא הקורא את הכתוב בִּבְן-הַמֶּלֶךְ
הראשון, / והמחבר, יצרהו אל כאישון, / ונט אליו
שלום כנהר פישון, / ילך-לו לפי-שעה לישון, / כי מה-
יתרון במשנה דברים ובכפל לשון? / סוף דבר, גם
לִבְן-מֶלֶךְ זֶה, יאריך אלהים שניו, / נעשה ככבוד אשר-
נעשה לשלפניו, / ויקבלו אנשי-האי בתרועה גדולה
את-פניו, / ומשתה ערכו לו בארמון המלך הנהדר, /
הכל כאשר לכל, דבר לא-נעדר.

ויהי אחרי אכל ואחרי שתה, / ומלך האי ואורחו
וכל-עדתו / יושבים יחד שבת נחת במסבם, /
משיחים נעימות ומטיבים לבם / כמשפט המלכים
אחרי-הסעדה וכדרכם: / גומעים תמד צונן על-
צפיחיות בכרכם, / מפצחים בטנים ולועסים גרוגרות
וצימוקים, / ועוד כאלה זני מרקחים ותפנוקים, /
ובפיהם תקועים קני-מקטרות ארכים, / ועתר ענן-
הקטרת עולה ומתמר, / מסתלסל בהדר לקול מנגן
ומזמר – / וישאל המלך את-אורחו בֶּחָן ובידידת:

"הערבו לך מטעמי המלך, בן-חמדות?"

ויען בן-המלך בהשתחויות ובקדוּת:

"ירום כבוד-המלך עד-שמים לרום! / כלום חסר
שלחן המלך מאום? / כלו נעים וערב אין בו פחתת
ומום, / ואולם לפי עניות דעתי המ... המ..."

"מה אמרת?" – שאל המלך ויהי כמקיץ פתאם
מנום.

ויען בן-המלך, ופניו השתנו ככרום:

"אני? – לא-אמרתי כלום! / וכי מי-אני כי-אדבר
ואנאם נאם? / לא-אמרתי כי-אם לו-הואיל הטבח
שום / בתוך הצלי הנפלא מעט שום, / כי עתה נדף
ריחו מלא כל-היקום..."

ויתמה המלך: "איך אמרת? שום?"

וגם השרים שמעו ולא הבינו מאום, / כי מעולם
לא-ראו שומים ולא ידעו טעמם, / לא שם לשום ולא
זכר לו בארצם ובעמם. / וירא בן-המלך, כי לשוא
ישחית דבריו / באזני המלך ובאזני שריו, / וירץ את-

עבדיו אל-המזוה, / ויביאו מלא-תרמיל מן-הבשם
הנאווה, / ראשי שומים נאים ומבחרים, / וישפכו כרי
אחד לפני המלך והשרים.

והמסבים ממששים את-השום ומשתאים, /
וקוראים: "פלאי-פלאים פלאי-פלאים!" / ראו שוקו,
ראו בטנו, ראו זקנו ושפמו! / ברוך שככה-לו
בעולמו!"

והמלך נתן עינו בגדל החרטמים, הוא חכם הרזים
וערום-הערומים, / אשר לו החטם המיבל, המצמיח
גרגרים אדמים, / וכל-משפטי-פיו כמשפט האורים
והתמים. / וירם האשף תרומה מכרי השומים, / קלח
נאה ומשבח מלא זקן וכרס, / ויניחהו על-פסת ידו
כהשכב תינוק בערש, / ויבדק את-הקלח בדק ושנה, /
משמש בראשו ופשפש בזקנו, / ובחן שבעתים ירכו,
בטנו וקנו; / ותמעט בעיניו כל-הבחינה אשר בחנו, /
ויפרדנו גם-פרד לפרדותיו, / ובקחתו צלע אחת
מצלעותיו, / ויקרע מעליה בצפרן אגדלו את-גלדה, /
ויפשיטנה ערמה כיום הולדה, / מחשף הלבן וערות
בשרה, / ותגל הצלע בכל-זהרה, / יחידה, תמה, נקיה
וברכה, / ועינה כעין הפנינה היקרה, / או כשן התמימה
בשפתי העז והפרה; / ויהי אך-עלה ריח ניחוחה
באף האשף, / ויבהל זה לנחיריו שחק טבק וישאף, /
מנה יפה, מנה אחת אפים, / מזה ומזה, מלא שתי-
הנחירים, / ויתעטש ותארנה עיניו ויאמר לאמר:

"הנותן תשועה למלכים הוא ישמר / את-אדוני
ומלכי וינשאהו כהר-המור, / והיה ריחו כלבנון
וכמר-דרור, / ומי אני, חמור בן-חמור, / רם זלות
ושבלול תמס ילך, / כי-אבא לדון לפני המלך? /
ואולם אחרי דקות העיון והבחינה, / ראה זה העליתי
במצודת הבינה, / כי הפרי המיחש הזה, על-פי סמנים
לרב, / אח קטן הוא לבצל או שארו הקרוב, כי כן
ילבש גם-הפרי הזה מעילים, / כמשפט הבצל, בן-
המלכים והאצילים: / ואם המעיט-לו אלהים מאחיו
הבכור בגדים וגלדים, / העדיפו עליו ביתר הסגלות
והחסדים; / כי תחת הקלפות הרבה לו "תוך" / ויתן
ללבבו צחצחות וזך, / והוד והדר שוה עליו, / בתתו לו

בְּשֵׁר צַח כְּחֶלֶב, / וַיַּעֲטֶרְהוּ לְתַפְאֶרֶת בְּלִרִית וַזְּקִנְקוּ; /
וְאִם לֹא הַדּוֹר הוּא בְּלִבוֹשָׁיו – אֶל-תִּסְתַּכֵּל בְּקִנְקוּ; /
הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיו – לֹא כֵן אֱלֹהִים: / יֵשׁ מְלַכְךָ
מִבְּחוּץ וְנֹאֶה מִבְּפְנִיָּם; / גַּם-אֲנִי חֲטָמִי יִגְד־לִי, וְהוּא
מִנְסֶה וּבִקִּי, / כִּי חֲרִיף זֶה הַקָּטָן מֵאֲחִיו הַגָּא וְהַנְּקִי. /
סוּף דְּבַר, שְׁנֵי אַחִים הֵם גַּם בְּפְרִידָתָם, / וְאִם לֹא רָאִי
זֶה כְּרָאִי זֶה – אַחַת דָּתָם, / הַצַּד הַשּׁוֹה בַּשְּׁנֵיהֶם –
צַחְנָתָם, / אֶת אֲשֶׁר-בְּחֻנֵּי וְחֻקֵּי וְלִמְדָתִי, / אוֹתָהּ
מֵאֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא-כַחֲדָתִי, / וְאֲנִי כֹאֲשֶׁר עֲבַדְתִּי אֶת-
מַלְכִי בְּאֲמוּנָה עֲבַדְתִּי."

י

וּדְבַר-הַמֶּלֶךְ נַעֲשֶׂה מֵהֵרָה, / וַיִּכְנֶנּוּ לְמַחַר אֶת-
הַכֶּהֱ, / וַיִּנְסוּ אֶת-הַשּׁוּם בְּצִלֵי-הַקְּדָרָה, / וְהִנֵּה אִמַּת
נִכּוֹן דְּבַר בֶּן-הַמֶּלֶךְ הָאוֹרַח: / לֹא-בָא כְּבֶשֶׂם הַזֶּה לְטַעַם
וּלְרִיחַ, / וּבְאֹכַל הַמֶּלֶךְ מִן-הַצִּלִּי הַמֵּתֵבֵל בְּשׁוּמִים, /
וְתַפְרַחְנָה עֲצֻמוֹתָיו, וַיְהִי כְּאִילוֹ מְלֹאוֹ עֲלוּמִים, / וְגַם
גְּרָגְרֵי-הַשְּׁנִי בְּאֶף גְּדֹל-הַחֲרֻטָּמִים, / צָהְלוּ מִדָּשָׁן וַיְהִיו
אֲדָמִים אֲדָמִים / וְעֵינָם כְּעֵין-אֲשָׁכַל הָאֲלֻגְמִים / (וּכְבָּר
בְּדַבְרֵי חֲכָמֵי קְדוּמִים / בְּכַת־בְּאִמַּת מִפְּרֶשׁ רְשׁוּם: /
עֲשֶׂה דְבָרִים נְאֻמָּרוֹ בְּשׁוּם: מִצְהִיל הַפְּנִים וּמְאִיר
הַעֵינָיו / וְהוֹרֵג אֶת-הַכִּינִיִּם בְּבִנֵי-מַעִים, / וְגוֹמֵר וְגוֹמֵר
וְגוֹמֵר אַחַת לְאַחַת, / עֵין בְּדַבְרֵיהֶם וְתַמְצָא נַחַת).

וְלֹא אַחַר הַמֶּלֶךְ מַעֲשֶׂהוּ גַם-הַפְּעַם, / וְכָל-שְׂרָיו
וַיּוֹעֲצֵיו שְׁבַעִים זְקֵנִים מְשִׁיבֵי טַעַם / נִכְנְסוּ בְּדַבְרֵי-
מֶלֶךְ בּוֹ בְּלִילָה / לִישִׁיבָה גְּדוּלָה, לִישִׁיבָה שֶׁל-מַעְלָה, /
לְהוֹעֵץ מֵה-יָקָר וּגְדֻלָּה וְשִׁלּוּמִים / יִנְתְּנוּ לְבֶן-הַמֶּלֶךְ
אִישׁ-הַשּׁוּמִים, / חֲלָף הַפְּרִי הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הֵבִיא
בְּגִבּוֹלָם, / לְבִרְךְ-בוֹ אֲדַמְתֶּם וְלַהַעֲשִׂיר יְבּוֹלָם, / וַיִּדְעוּ
הָעַמִּים וְהַלְשׁוֹנוֹת כָּלָם, / כִּי פִעַל אָדָם – יִשְׁלָם.

וַיִּשְׁבּוּ הַזְּקֵנִים שֶׁבֶת דּוֹגְרַת עַל-בִּיצָה, / וַיַּעֲמִיקוּ
חֶקֶר וַיִּבְקְשׁוּ עֲצָה, / וַיִּחְלִיקוּ זֶקֶן מֵהַדָּר וּמֵגְדֹל, /
וַיִּקְמְטוּ מִצַּח וַיִּחְתְּרוּ בְּאִגְדָּל, / לְדַעַת מֵה-דְּבַר-הַסִּגְלָה
מִכָּל-סִגְלָה, / הִרְאוּ לְבֶן-הַמֶּלֶךְ לְהִיּוֹת לוֹ גְּמוּלָה, /
וְאֲשֶׁר בְּלִי-צֶל-סִפְקָ וּסִפְקָ-סִפְקָ / חִפְץ לְבוֹ יִשְׁלָם
וְרִצּוֹנוֹ יִפְקֵ, / וְאֲשֶׁר יֵאֲדִיר גַּם-כְּבוֹד-הַמֶּלֶךְ וְהָעַם /

מנהר ועד-נהר ומים ועד-ים.

עוד הזקנים אובדי עצות ועשתונות, / זקן
החרטמים התעורר כמקיץ משנות, / ויאמר: רבותי,
מה ההתעשתות ומה השטות? / ומה העשתונות ומה
העשתות? / הדבר פשוט בתכלית הפשטות! / הנה
אתנו פה באי דבר-סגלה, / אין-כמהו ליקר בתבל
כלה, – / הבה, נשיבנו מנחה חלף השום וננצל! /
הטרם תדעו מה-הוא? –

הלא הוא הבצל!

הדבר יצא מפי החרטם – והזקנים כף מוחאים: /
שפתים ישק משיב דברים נכחים!

יא

ויהי ביום השלישי ויהמו הפעמונים, / וכל-
אנשי-האי המונים המונים, / מתומך המטאטא ועד-
תומך הפלך, / נדחפו החוצה בדבר שר חצי-הפלך, /
לעשות כבוד ויקר לבן-המלך / ולשלחו מן-האי,
עקב כל-הגדולות, / ברעם תפים ובסערת מחולות. /
ותעבר העברה, וכל-הקריה הומה: / העם מזה ומזה
נערם כחומה, / ובן-המלך – לפניו תשתחוו כל-
קומה – / רוכב בתוך על-אתונו הצחורה רומה, /
ומסביב לו שבעים פחות וסגנים / רוכבים על-שבעים
רכשים ואחשתרנים, / ובראש התהלוכה בכרה נאוה
וקלה / צועדת מעדנות מקשטת ככלה, / מובלת
לאיטה, נהוגה באפסר / ביד-אחשדרפן או ביד-
טפסר, / נושאת בהדר משאת הסגלה, מנחת המלך
לחתן-הכבוד והגדלה: / אמתחת משי יקרה בהדרה
כלולה, / רקומה זהב ומלאה בצלים כלה, / מדה
כנגד מדה, איפה שלמה ושקולה; / ומגלת-קלף, היא
אגרת התעודה, / חתומה בטבעת המלך ובאותיות
זהב רפודה, / אל-האמתחת בפתיל תכלת צמודה, /
ועליה בכתב אמן מזין ומתיג רשום: / אות-כבוד ויקר
לאלוף שום! – / והכרוזים עוברים בעם עבר וקרוא: /
ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו! / וכל-
העם מקטנם ועד-גדולם / מריעים לעמת בן-המלך

בְּקוֹלָם: / "יְחִי בֶן-הַמֶּלֶךְ אֱלוֹף-שׁוֹם לְעוֹלָם! / צֵאתְךָ
לְחַיִּים טוֹבִים וְלְשָׁלוֹם!" – / וְהַפְּעֻמוֹנִים עוֹדֵם הַיּוֹמִים
הַמָּה וְהַלֵּם, / וּמֶרְאֵשִׁי הַמַּגְדָּלִים מִנְּפִנְפִים הַדְּגָלִים, /
וּגְבִירוֹת מֶרְאֵשִׁי טִירוֹת מִמְּטִירוֹת בְּצָלִים, / וּבְרֵאשׁוֹן
כְּלִילֵי-פָאָר: מִקְלָעוֹת בְּצָלְצָלִים, – / וְהַתְּפִים מִרְעִימִים
וְהַצְּלָצָלִים מִצְלָצָלִים.

יב

וּבֶן-הַמֶּלֶךְ שָׁב אֶל-בֵּיתוֹ – וּבִידוֹ טוֹבוֹ, / וְלֹא-יָדַע
אִישׁ בְּצֵאתוֹ וּבְשׁוֹבוֹ, / כִּי מֵאִזְ שָׁב מִדְּרָכּוֹ שֶׁךְ בְּעֵדוֹ, /
וַיִּלְבַּשׁ דְּמָמָה וְעֶצֶב כְּמִדּוֹ, / וְלֹא-גָלָה לְאִישׁ בְּעוֹלָם
סוּדוֹ, / זוֹלָתִי לְכוֹתֵב הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְבִדּוֹ.